

Vergaderjaar 2023–2024

25 424

Geestelijke gezondheidszorg

32 793

Preventief gezondheidsbeleid

Nr. 677

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID,
WELZIJN EN SPORT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 december 2023

De mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking staat al langere tijd onder druk. Mentale klachten kunnen zowel op persoonlijk, als op maatschappelijk en economisch gebied grote gevolgen hebben¹. Mentale ongezondheid heeft een enorme impact op het welbevinden van mensen zelf en hun omgeving. Het zorgen dat mensen mentaal gezond zijn en blijven is dus van groot belang en wordt zelfs geassocieerd met een 15 tot 20 jaar langere levensverwachting². Daarmee is er een intrinsieke, maatschappelijke en economische waarde ontstaan om in te zetten op mentale gezondheidsbevordering. Om de mentale gezondheid van inwoners in Nederland te versterken is daarom in juni 2022 de kabinetsbrede en integrale aanpak «Mentale Gezondheid: van ons allemaal» gelanceerd³.

Met deze brief informeer ik u mede namens de Minister voor Langdurige Zorg en Sport (MLZS), de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (MOCW), de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs (MPVO), de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (MSZW), de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen (MAPP) en de Staatssecretaris Koninkrijkrelaties en Digitalisering (BZK) over de voortgang op deze aanpak. Vervolgens ga ik in op een viertal moties rondom de aanpak en tot slot informeer ik uw Kamer over de voortgang op het meerjarenprogramma depressiepreventie.

¹ Samen werken aan een mentaal gezonde samenleving: bouwstenen voor mentale gezondheidsbevordering en preventie.

² Samen werken aan een mentaal gezonde samenleving: bouwstenen voor mentale gezondheidsbevordering en preventie.

³ Kamerstuk 32 793, nr. 613.

Voortgang op de kabinetsbrede en integrale aanpak «Mentale Gezondheid: van ons allemaal»

De aanpak «Mentale Gezondheid: van ons allemaal» zet in op een brede maatschappelijke beweging voor een mentaal gezond Nederland omdat de mentale gezondheid van de Nederlandse bevolking onder druk staat en het versterken ervan urgent en belangrijk is. Bij de lancering in juni 2022 is benadrukt dat de aanpak in ontwikkeling blijft met ruimte voor nieuwe inzichten en voorstellen van departementen, partners en de mensen om wie het gaat. Onlangs heeft de Staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering (BZK) zich daarom ook aangesloten bij de aanpak als het gaat om de mentaal gezonde online omgeving. De bijgevoegde voortgangsrapportage (bijlage 1) bevat een overzicht met de stand van zaken van alle maatregelen van de vijf actielijnen van de landelijke aanpak. Ook wordt in de voortgangsrapportage ingegaan op de landelijke beweging voor mentale gezondheid, hoe ontwikkelingen van de mentale gezondheid worden gevolgd en wat er op internationaal vlak gebeurt rondom dit thema. Uit de voortgangsrapportage blijkt dat bijna alle voorgenen activiteiten in gang zijn gezet en dat ook eerste (tussen)resultaten zijn geboekt. Deze voortgang is vooral te danken aan de inzet van vele betrokkenen, zoals scholen, sportverenigingen, culturele instellingen, welzijnsinstellingen, gemeenten, werkgevers en burgers die in de afgelopen anderhalf jaar een actieve bijdrage hebben geleverd aan de uitvoering van de aanpak. Daarnaast werken enkele vertegenwoordigers van relevante (grote) organisaties, actief op het gebied van preventie en mentale gezondheid, uit hoe zij kunnen samenwerken om de beweging voor een mentaal gezond Nederland verder op gang te brengen en de impact te vergroten. De waardevolle inzet van al deze betrokkenen is onmisbaar want het versterken van de mentale gezondheid van Nederlanders blijft de komende jaren een belangrijke maatschappelijke opgave. De Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2020 noemt de mentale gezondheid niet voor niets één van de grootste gezondheidsrisico's voor de toekomst. Ook de vooruitblik van de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2024 bevestigt dat de mentale gezondheid, vooral bij jongeren, onder druk staat⁴. Het is echter geen simpele opgave en vergt inspanningen op verschillende beleidsdomeinen (health in all policies) en van ons allemaal. De eerste stappen met de integrale aanpak zijn gezet maar het is wel een kwestie van de lange adem. Het vergt ook alert zijn op nieuwe ontwikkelingen of nieuwe uitdagingen. In samenwerking met betrokken partijen gaan we in 2024 de aanpak daarom actualiseren en bepalen wat aanvullend nodig is om Nederland mentaal gezonder te maken. Het is echter aan een volgend kabinet om op basis van deze actualisering (financiële) keuzes te maken.

Moties rondom de aanpak «Mentale Gezondheid: van ons allemaal»

1. Motie van het lid Mohandis over plannen, programma's en afspraken gericht op de aanpak en preventie van mentale gezondheid⁵

In het tweeminutendebat GGZ-Suïcidepreventie van 16 november 2022 heeft de Kamer een motie van het lid Mohandis aangenomen waarin de regering wordt verzocht om een overzicht te zenden van de verschillende plannen, programma's en afspraken gericht op de aanpak en preventie van mentale gezondheid en daarbij aan te geven hoe deze samenhangen,

⁴ Opgaven voor volksgezondheid en zorg op weg naar 2050 – Vooruitblik Volksgezondheid Toekomstverkenning 2024 | Rapport | Rijksoverheid.nl.

⁵ Kamerstuk 25 424, nr. 630.

wie verantwoordelijk is voor de uitvoering en welk budget daarvoor beschikbaar is. In bijlage 2 treft u dit overzicht aan inclusief een nadere toelichting op het overzicht en de samenhang. Het overzicht bevat meerjarige plannen, programma's en afspraken van VWS, SZW en OCW die gericht inzetten op de aanpak en preventie van mentale gezondheid en waarvoor ook specifiek financiële middelen beschikbaar zijn gesteld. Hiermee wordt de motie van lid Mohandis afgedaan.

2. Motie van het lid Richardson c.s over een landelijke campagne om aandacht te vragen voor mentale gezondheid bij jongeren⁶

Omdat het belangrijk is om te praten over hoe het echt met je gaat, is in 2023 de landelijke campagne «Hey, het is oké»⁷, speciaal gericht op jongeren en jongvolwassenen. Centraal staat het bespreekbaar maken van de mentale gezondheid via verschillende thema's, zoals prestatiedruk op school en op werk, je eenzaam voelen en donkere dagen. De campagne is vormgegeven met partners zoals Mind Us, het onderwijs en gemeenten. Het onderdeel van de campagne over eenzaamheid is ontwikkeld samen met het actieprogramma Eén tegen eenzaamheid, stichting Join Us en de Kindertelefoon (Alles Oké Supportlijn). In de voortgangsrapportage «Eén tegen eenzaamheid» die uw Kamer apart ontvangt, informeer ik u hierover. «Hey, het is oké» is aanwezig op scholen, te beluisteren via podcasts en te zien en horen op sociale media. Met deze campagne is uitvoering gegeven aan de motie van het lid Richardson c.s.

3. Motie van het lid de Neef over beschikbaarheid van laagdrempelige inloopvoorzieningen voor jongeren bij verschillende gemeenten⁸

Gemeenten spelen een belangrijke rol als het gaat om het versterken van de mentale gezondheid van hun inwoners. In het GALA is afgesproken dat gemeenten zorgen voor een laagdrempelige ondersteuning waar gewenst, en zijn middelen beschikbaar gesteld via de brede specifieke uitkering (SPUK) en de SPUK voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). Speciaal voor jongeren is vorig jaar de alliantie laagdrempelige inlooptmogelijkheden⁹ van start gegaan. De alliantie, bestaande uit zes organisaties, heeft als doel een landelijke dekking te realiseren van laagdrempelige inlooptmogelijkheden waar jongeren hun mentale gezondheid kunnen versterken. Dit initiatief wordt vanuit de aanpak en de beweging mentale gezondheid nadrukkelijk toegejuicht en ondersteund. Op verzoek van VWS wordt voor eind 2023 een verandertheorie opgesteld, waarmee meer inzicht komt in de (gewenste) impact en effecten van de alliantie, alsmede hoe deze impact en effecten bereikt worden. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de motie van het lid Neef die verzoekt om inzicht te bieden in de maatschappelijke baten van laagdrempelige inloopvoorzieningen.

4. Motie lid Ceder over mediawijsheid van opvoeders expliciet onderdeel maken van actielijn mentaal gezond online¹⁰

Sociale media en digitalisering kennen veel positieve aspecten, maar brengen ook risicofactoren met zich mee. Het heeft invloed op de mentale gezondheid en krijgt daarom specifieke aandacht in actielijn «mentaal gezond online» van de aanpak mentale gezondheid. De motie van het lid Ceder heeft ertoe geleid dat mediawijsheid voor opvoeders expliciet

⁶ Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 131.

⁷ www.heyhetisoke.nl.

⁸ Kamerstuk 31 839, nr. 870.

⁹ inlooptalliantie.nl.

¹⁰ Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 142.

onderdeel uitmaakt van deze actielijn. Het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) heeft in dit kader de Toolbox Mediaopvoeding: «Media? Gewoon opvoeden!» ontwikkeld waarmee professionals ouders kunnen ondersteunen bij het mediawijs maken van kinderen¹¹. Deze toolbox wordt momenteel geactualiseerd om nog gebruiksvriendelijker en toegankelijker te zijn. Ook geeft het programma Helder op School¹² materiaal aan ouders en onderwijsprofessionals om hen te helpen bij het herkennen van en handelen bij risicovol en problematisch schermgedrag, zoals gamen en het gebruik van sociale media. Met deze inspanningen wordt de motie van het lid Ceder afgedaan.

Voortgang meerjarenprogramma depressiepreventie

Zoals aangekondigd¹³ wordt uw Kamer via deze brief ook geïnformeerd over de voortgang op het meerjarenprogramma depressiepreventie (bijlage 3). Dit vanwege de samenhang van dit programma met de aanpak mentale gezondheid.

Hopende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. van Ooijen

¹¹ Toolbox Mediaopvoeding | Nederlands Jeugdinstituut (nji.nl).

¹² Helder op school biedt scholen een integrale aanpak om leerlingen of studenten bewust te maken van de gevolgen en hen te stimuleren niet te roken of drinken, geen drugs te gebruiken en niet te veel te gamen.

¹³ Kamerstuk 32 793, nr. 646.